

У ЛОКАЛНОМ АКЦИОНОМ
ПЛАНУ ДАЛИ СМО ВАМ
ВИЗИЈУ БОЉЕГ СВИЈЕТА
НА ДЛАНУ!

Новембар 2017.

Бесплатан примјерак намијењен дјечи

ИМПРЕСУМ:

Издавач:

Удружење грађана „Здраво да сте“

Здраво да сте
Hi Neighbour

Документ Локалног акционог плана за дјецу Града Бања Лука дјеци су прилагодиле чланице и чланови дјечије групе „Здраво да сте“, Бања Лука.

У групи су радили:

Ана Давидовић, Ања Праштало, Марја Малинић, Милица Бајић, Недељка Вуковић, Тијана Малинић, Ђорђе Шарић, Ђорђе Гајић.

Подршка дјеци у раду групе су били:

Сњежана Благојевић, Ивона Василић, Танја Боромиса, Никола Врањеш, Бојан Агић, Никола Ћосић, Јована Лолић.

Графички дизајн: Le Non DESIGN

Штампа: Еуро Сорју

Тираж: 55 примјерака

Дјечија група „Здраво да сте“ окупља дјецу која желе активно и уз подршку да се укључе у подизање јавне свијести о обавези сарадње и уважавања дјечијег мишљења приликом доношења одлука које су важне за њихов живот у заједници, у складу са основним принципима Конвенције о правима дјетета. Група прати потребе дјеце, кључне проблеме и ради на активностима које ће побољшати положај дјеце у заједници, успостављајући сарадњу са релевантним актерима у заједници у којој дјелују. Континуирану вишегодишњу подршку за рад групе обезбиједила је организација „Save the Children International“, а додатну подршку за рад на дјечијој верзији акционог плана пружила је и организација „World Vision“.

Ова публикација урађена је у оквиру пројекта „Инвестирање у дјецу“, који проводи „Save the children“ у партнерству са удружењима „Наша дјеца“ Зеница, „Здраво да сте“ Бања Лука, „Наша дјеца“ Сарајево и „Будућност“ Модрича. Сва права су задржана. Садржај ове публикације се може слободно користити или копирати у некомерцијалне сврхе, уз обавезно навођење извора.

Save the Children

Бања Лука, новембар 2017.године

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД БАЊА ЛУКА
СКУПШТИНА ГРАДА

АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА ДЈЕЦУ ГРАДА БАЊА ЛУКА

за период 2016-2020. година

Драги другари,

Испред вас се налази Акциони план за дјецу Града Бања Лука, са садржајем који је прилагођен дјечијем разумијевању. Наш град, по први пут, и једини у Републици Српској, има овакав документ, који је јако важан за дјецу и младе.

Град Бањалука се, кроз иницијативу „Град/општина пријатељ дјецe“, определијелио да континуирано ради на стварању повољног амбијента у којем ће сва дјеца имати услове за здрав и неометан развој.

Град ће са локалним институцијама, удружењима и осталим партнерима радити на унапређењу сарадње између локалних власти и свих оних који могу помоћи да се за дјецу створе бољи услови.

Босна и Херцеговина, а самим тим и Република Српска, је потписница УН Конвенције о правима дјетета, и тиме се обавезала да ће стално радити на побољшању услова за дјецу. Овај Акциони план представља дио напора које чини наш град, да би дјеца у њему уживала своја права и срећно и здраво се развијала.

Шта је Акциони план за дјецу?

Акциони план за дјецу је стратешки документ који садржи скуп мјера и активности које локална заједница жели да предузме како би побољшала услове у којима живе дјеца у њој. Овај документ је усвојила Скупштина Града Бања Лука 2016. године и до 2020. године радиће на његовом испуњењу.

У изради овога Акционог плана учествовали су многи професионалци и институције који се баве бригом о дјечи, а посебно је важно и то што су и дјеца имала прилику да кажу шта мисле о свом животу у овој заједници и шта треба да се поправи. Њихова мишљења су била један од основних градивних блокова овог Акционог плана.

Овим Акционим планом, Град Бања Лука се обавезао да ће сваком дјетету које живи овдје створити услове да:

- ▶ утиче на доношење и провођење одлука у свом граду,
- ▶ изрази своје мишљење о граду какав жели,
- ▶ активно учествује у животу, породици, школи, заједници и у свим видовима друштвеног живота,
- ▶ добије основне услуге као што су здравствена заштита, школство и смјештај,
- ▶ пије чисту воду и има приступ одговарајућим санитарнијама,
- ▶ буде заштићено од свих облика насиља, злостављања, занемаривања и експлоатације,
- ▶ се безбиједно само креће улицама/да се у свом граду осјећа безбједно,
- ▶ се сусреће са пријатељима и да се игра,
- ▶ има зелене површине за игру, рекреацију и спорт,
- ▶ живи у незагађеном околишу,
- ▶ учествује у спортским, културним и друштвеним манифестацијама,
- ▶ буде равноправан грађанин свог града са приступом свим услугама, без обзира на његово етничко поријекло, вјероисповијест, пол, услове у којима живи и/или ниво својих способности.

Прилагођавањем Акционог плана за дјецу дјецу позивамо вас да постанете активни партнери у планирању и реализацији свих будућих активности за дјецу.

Ово може бити почетак једног дугог и квалитетног пријатељства. Акциони план за дјецу можемо користити за планирање активности у својим одјељенским заједницама, Савјетима ученика, секцијама, клубовима, удружењима, и тиме допринијети његовој реализацији, све вријеме имајући у виду да су се одборници Града Бања Лука обавезали на његово испуњење. Заједничким акцијама и комуникацијом можемо постићи више и прије стићи на одредиште на којем ће сва дјеца Града Бања Лука уживати своја права и поштовати права других, те здраво и радосно расти.

Прилагођени Акциони план за дјецу Града Бања Лука, за вас смо припремили ми, ваши другари из дјечије групе “Здраво да сте” Бања Луке, уз подршку организације Save the Children International. У овој групи су радили: Ана Давидовић, Ања Прашталo, Марја Малинић, Милица Бајић, Недељка Вуковић, Тијана Малинић, Ђорђе Шарић, Ђорђе Гајић.

Подршка у раду су нам били: Сњежана Благојевић, Ивона Василић, Тања Боромиса, Никола Врањеш, Бојан Агић, Никола Ћосић, Јована Лолић. Рад наше групе помогли су и World Vision International.

У наставку текста можете видјети шта је све овим планом предвиђено за сваку од области које су важне за живот дјетета, у породици и заједници, до 2020. године. Ту су и питања која можемо постављати, како бисмо пратили шта се све урадило за дјецу, а и мали задаци који ће вам помоћи да сазнате више о томе како живе дјеца у Бања Луци и како се проводи Акциони план за дјецу.

Нашим заједничким активностима можемо и сами учинити нешто за друге, али и подсјетити наше одборнике да су нам обећали бољу Бања Луку за дјецу!

ПРОГРАМ И ПЛАН ГРАДА ЗА СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ДЈЕЦЕ

Стратешки циљ 1: Изградња пријатељства града и дјеце

Град Бања Лука жели да буде пријатељ дјеце те је започео овај процес као путовање које има неколико фаза.

Прва фаза је усвајање Акционог плана за дјецу за период 2016 до 2020. године.

Друга фаза је планирање посебног **буџета за дјецу који можемо да назовемо и касица за дјецу**, а да би путовање било успјешно треба **повећати новчана издвајања за дјецу**.

На овом путовању Град Бања Лука не смије бити сам, зато ће наћи **начине да дјеца лакше учествују у процесима доношења законских прописа и одлука** уз поштовање 4 принципа Конвенције о правима дјетета. Ти принципи су:

- ▶ најбољи интерес дјетета,
- ▶ право на живот, опстанак и развој,
- ▶ право на једнакост са другима и
- ▶ право на учествовање/партиципацију.

О сваком путовању треба да се прича и пише, зато ће се Градски Координациони одбор редовно састајати ради праћења и писања извјештаја о активностима које су остварене. Своје извјештаје ће писати сваких 12 мјесеци о активностима Акционог плана, док ће извјештаје о правима дјетета према показатељима Комитета Уједињених нација писати и подносити сваких 24 мјесеца. Тако ћемо знати уколико им треба наша помоћ при реализацији активности ;-).

Још једна важна станица на нашем путовању јесте **представљање и промоција права дјетета**. **Потребно је информисати ширу јавност о правима дјетета на службеној интернет страници Града Бања Лука; направити простор за дјецу и њихово мишљење и разговарати са вишим нивоима власти са циљем побољшања стања права дјетета.**

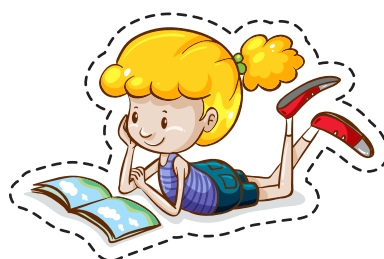
✓ **Сазнај:** Да ли су дјеца укључена у доношење одлука које их се тичу?

Хајде да заједно пишемо на електронској страници Града како би се чуо и твој глас, на тој страници можемо питати и како тече реализација Акционог плана за дјецу.

✓ **Сазнај:** Каква је то листа за уважавање права дјетета коју Град мора да поштује приликом доношења својих одлука?

Како би Град Бања Лука био прави пријатељ дјеце мораће **учити одрасле и дјецу о правима дјетета**, о доношењу одлука у најбољем интересу дјетета одраслих који раде са дјецом или доносе одлуке о дјечи. Овај процес учења је јако битан за одрасле који раде у Градској управи.

✓ **Сазнај:** Колико је обука одржано и колико је дјеце и одраслих учило о правима дјетета?

ПОДРШКА И ПОМОЋ УДРУЖЕЊИМА ГРАЂАНА КОЈА ИМАЈУ ПРОГРАМЕ ЗА ДЈЕЦУ И УКЉУЧИВАЊЕ ДЈЕЦЕ У ОСМИШЉАВАЊЕ ОДЛУКА КОЈЕ СЕ НА ЊИХ ОДНОСЕ

Стратешки циљ 2.1.: Подржавати развој удружења грађана која раде са дјецом и за дјецу

Град Бања Лука ће повећати износ новца који је потребан удружењима грађана која раде са дјецом и за дјецу, објавити позиве за пројекте и пратити како се ти пројекти остварују.

Да организације које раде са дјецом могу радити на најбољи начин, Град ће им **осигурати простор за рад** и дјелимично плаћање трошкова за ове просторе. Град ће такође морати **боље искористити просторе које има на располагању** за манифестације и догађаје намијењене дјеци.

✓ **Сазнај:** Да ли у твом насељу постоји удружење које ради са дјецом и да ли користи градски простор? Колико је различитих догађаја одржано за дјецу?

Како би организације за дјецу имале занимљиве активности **Град Бања Лука ће направити касицу за пројекте на локалном нивоу** и на тај начин **суфинансирати** њихове пројекте.

✓ **Сазнај:** Колико је пројеката ових организација подржано од стране града Бања Лука?

Град Бања Лука и људи који га воде, те представници школа и удружења за дјецу ће **организовати разговоре са дјецом прије него што донесу одлуке важне за њих.**

✓ **Сазнај:** Колико је разговора урађено, колико је дјеце учествовало у таквим разговорима и колико је њихових приједлога уважено?

ОВА ПИТАЊА МОЖЕШ ПОСТАВИТИ

одборницима у Скупштини Града Бања Лука, одговорним одјељењима у Градској управи, наставницима и директору твоје школе и некоме из организација које раде са дјецом.

ДИЈЕТЕ У СИГУРНОМ И ЗДРАВОМ ГРАДУ

Стратешки циљ 3.1.: Здрава животна средина

У Граду је поред Акционог плана за дјецу усвојен и Локални еколошки план, који има за циљ **рјешавање еколошких проблема локалне заједнице.**

✓ **Сазнај:** Колико је активности овог плана остварено?

За здравље дјеце је веома важно да се **обезбиједе простори за игру и спорт у сваком блоку око новоизграђених зграда. Постојеће** просторе за игру и спорт треба **сачувати и прилагодити, а нове осигурати у складу са просторним планом града.**

✓ **Сазнај:** Колико има простора за игру и спорт у твом насељу? Да ли је то довољно?

Град ће подржати рад организација које раде на заштити животне средине тако што ће расписивати позиве за пројекте на тему животне средине и учествоваће у трошковима за пројекте које финансира Европска унија, а тема им је животна средина.

✓ **Сазнај:** Колико је таквих пројеката било? Јеси ли учествовао/ла у неком од њих?

Град ће са Шумама Републике Српске, различитим удружењима грађана и медијима редовно организовати акције пошумљавања. **Садимо стабла!** Почетком априла сваке године хајде да организујемо **акције чишћења града!**

✓ **Сазнај:** Знаш ли колико је садница посађено? Колико је акција урађено?

Кроз кампање у вртићима, основним и средњим школама **о потреби раздвајања отпада и његовим вриједностима, о штетности кориштења аутомобила и промоцији бицикла за чист ваздух, учићемо о значају животне средине.**

✓ **Сазнај:** Да ли су радионице или предавања о овим темама организоване у твојој школи? Колико је дјеце учествовало у тим активностима?

СИГУРНОСТ У САОБРАЋАЈУ

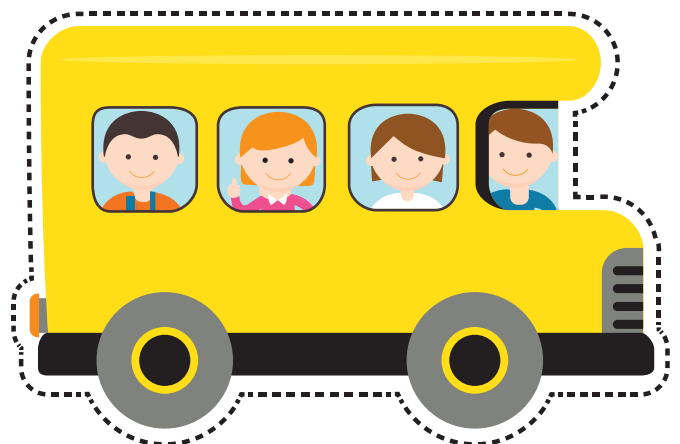
Стратешки циљ: 3.2.: Повећати сигурност дјеце у саобраћају

Сви знамо колико је сигурност у саобраћају и кретању градом важна. Акционим планом је предвиђено да се обезбиједо сигурни тротоари, улична расвјета и бицикличке стазе, тако што ће се пронаћи најопасније локације за сигурност дјеце на путу до школе и направити план за изградњу тротоара и уличног освјетљења у приградским и градским насељима.

Бицикличке стазе ће се градити у складу са још једним градским документом који се зове *Студија бицикличког саобраћаја града.*

Шехитлуци/Бањ брдо ће бити отворени само за пјешаке, а вртићима ће се обезбиједити паркинзи или ће се проблем паркирања око вртића ријешити другачијом организацијом саобраћаја.

✓ **Сазнај:** Колико је нових тротоара изграђено од 2016. године? Да ли је улична расвјета постављена свугдје гдје за тим има потребе? Колико је километара бицикличких стаза играђено? Како су ријешени проблеми паркирања око вртића?

Стално ће се радити на истицању важности безбједности у саобраћају путем кампања и такмичења ученика и појачане полицијске контроле тамо гдје се дјеца окупљају и крећу. Паркирање на тротоарима ће се строжије кажњавати, а биће организоване и редовне обуке о безбједности у саобраћају за ученике.

✓ **Сазнај:** Колико је кампања урађено? Колико такмичења је организовано? Јеси ли ти учествовао/ла у такмичењима из безбједности саобраћаја? Колико је ученика учествовало на обукама?

КОМЕ МОЖЕШ ПОСТАВИТИ ОВА ПИТАЊА:

Одјељење за комуналне и стамбене послове и послове саобраћаја, МУП, надлежна министарства, Агенција за безбједност саобраћаја

Планирано је такође да се у Бањалуци израде и усвоје **Стратешки документи везани за безбједност у саобраћају** (Стратегије безбједности саобраћаја на путевима Града Бања Лука 2017-2027).

✓ **Сазнај:** Да ли Бања Лука има овај документ?

КО ТИ МОЖЕ ПОМОЋИ ДА ДОБИЈЕШ ОДГОВЕР НА ОВО ПИТАЊЕ:

Одјељење за комуналне и стамбене послове и послове саобраћаја и Скупштина Града Бања Лука.

ЗАШТИТА ОД СВИХ ОБЛИКА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Стратешки циљ 3.3.: Борба против насиља над дјецом

Како би сва дјеца била заштићена од насиља, врло је важно организовати **Превенцију насиља над дјецом** коју ћемо остварити кроз учење о ненасилним облицима понашања. Обуке ће се организовати за дјецу и родитеље.

Организоваће се и едукације дјецe и родитеља о сигурности на интернету и друштвеним мрежама, о различитим облицима дискриминације и њеном искорјењавању.

Организоваће се акције за подизање свијести, нарочито код ромске популације, о неопходности уписа дјецe у матичну књигу рођених.

✓ **Сазнај:** Колико је обука организовано? Колико је дјецe и родитеља учествовало на едукацијама? Колико је пројеката који се баве превенцијом подржано од стране града? Колико је акција урађено? Има ли резултата који показују да се број ромске дјецe уписане у матичне књиге рођених повећао?

КО ТИ МОЖЕ ПОМОЋИ ДА НАЂЕШ ОДГОВОРЕ НА ОВА ПИТАЊА:

одговорна одјељења Градске управе, образовне институције, медији, удружења грађана.

Да би се дјеца заштитила од насиља, врло је важно да се примјењују закони и правила која регулишу поступање у случају насиља над дјецом. Ово ће се побољшати кроз организацију обука о важности примјене Протокола о поступању у случају насиља, злостављања или занемаривања дјецe.

Овај циљ ћемо остварити и кроз организовање састанака особа задужених за провођење Закона о заштити од насиља у породици, како бисмо пратили и побољшавали примјену ових правила.

✓ **Сазнај:** Распитај се колико је интервенција било задњој години? Колико је састанака одржано?

КОМЕ МОЖЕШ ПОСТАВИТИ ОВА ПИТАЊА:

Одговорна одјељења Градске управе, Омбудсман за дјецу, школе и удружења грађана, Министарство породице, омладине и спорта РС, Министарство просвјете и културе РС, Полиција, Центар за социјални рад, Основни суд Тужилаштво, Дом здравља.

Нулта стопа толеранције на насиље над и међу дјецом

Доношењем Акционог плана за дјецу, Град Бања Лука се изјаснио да неће толерисати:

- ▶ физичко кажњавање дјеце
- ▶ вршњачко насиље
- ▶ дискриминацију дјеце

✓ **Сазнај:** Знаш ли колико је кампања на ову тему организовано?

ДА НАЂЕШ ОДГОВОР НА ОВО ПИТАЊЕ МОГУ ТИ ПОМОЋИ:

Одговорна одјељења Градске управе, удружења грађана.

За борбу против насиља над дјецом важно је **правовремено откривање насиља над дјецом** и зато ће се организовати едукације о томе како препознати и пријавити различите облике понашања. Ове едукације ће се организовати за медицинско особље и просвјетне раднике.

Да би се насиље на вријеме открило, треба обезбиједити подршку раду дјечије телефонске линије за помоћ, тј. сигурног телефона на који дјеца могу пријавити све облике насиља (Плави телефон 080 05 03 05).

✓ **Сазнај:** Колико је обука организовано и колико је особа учествовало? Колико дјеце позива Плави телефон? Да ли је издвојен новац за подршку раду Плавог телефона?

У ПОТРАЗИ ЗА ОДГОВОРИМА НА ОВА ПИТАЊА ОБРАТИ СЕ:

Одјељење за друштвене дјелатности, ЈУ „Дом здравља“, удружења грађана

Подршка онима који се баве заштитом дјеце од насиља ће бити остварена кроз подршку раду сигурне куће за жртве насиља и смјештање дјеце која просе на улицама у Прихватилиште за дјецу.

Поред овог неопходно је побољшати квалитет и приступ психо-социјалној подршци и рехабилитацији дјеце која су била жртве насиља.

✓ **Сазнај:** Колико је дјеце смјештено у сигурну кућу или прихватилиште. Колико дјеце користи услуге психо-социјалне подршке и рехабилитације?

УКОЛИКО ТИ ТРЕБА ПОМОЋ У ПРОНАЛАЖЕЊУ ОДГОВОРА, ПОКУЦАЈ НА ВРАТА:

Одговорних одјељења Градске управе, Центра јавне безбједности и Удружења грађана, Центра за социјални рад.

ЗДРАВЉЕ ДЈЕЦЕ

Стратешки циљ 4.1.: Превенција!

Превенција обољења је јако важна за очување здравља. Овим планом је предвиђено да се она са дјецом остварује кроз **подучавање дјеце о здрављу и здравим стиловима живота**. Активности за остваривање овог циља ће бити: обука о заштити менталног здравља, едукација адолесцената о темама репродуктивног здравља, полно преносивих болести и њихов утицај на развој рака грлића, едукација о одржавању здравља зуба, о штетности дрога, алкохола, цигарета, о здравој исхрани и навикама.

- ✓ **Сазнај:** Колико је едукација одржано? Колико је учесника било? Јеси ли ти учествовао у некој од ових едукација?

ЗА ОДГОВОРЕ НА ПИТАЊА МОЖЕШ СЕ ОБРАТИТИ и Здравственим установама, удружењима грађана, школе, медијима.

Превентивни прегледи дјеце ће бити остварени путем обавезних годишњих систематских прегледа дјеце, раног препознавања поремећаја у развоју говора, поремећаја у исхрани и дијабетеса типа 1, као и превенцију рака грлића материце.

- ✓ **Сазнај:** Колико дјеце је имало овакве прегледе?

ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ ОДГОВОРА МОЖЕШ СЕ ОБРАТИТИ Дому здравља, Центру за предшколско, центрима за рано откривање карцинома.

Инспекцијске службе ће вршити више контрола са циљем заштите здравља дјеце. Ове контроле имају за циљ боље спровођење закона и прописа којима се забрањује точење алкохола, продаје алкохола и цигарета дјеци, као и рад кладионица и примјену Закона о забрани пушења дуванских производа.

- ✓ **Сазнај:** Колико је контрола обављено? Колико је казни изречено?

ОДГОВОРЕ МОЖЕШ САЗНАТИ ОД:

Одјелења за инспекцијске послове, Одјелења комуналне полиције и МУП

Стратешки циљ 4.2.: Доступност медицинских услуга

Осим основних здравствених услуга, које морају бити доступне свој дјеци у држави, Град Бања Лука ће се побринути и за гинеколошке услуге, како би се заштитило репродуктивно здравље дјевојчица. Гинеколошки прегледи за дјевојчице требају бити у простору који је одвојен од простора за одрасле и прилагођен њима.

- ✓ **Сазнај:** Колико је дјевојчица потражило ову услугу? Имају ли одвојен простор?

ОДГОВОРЕ ПОТРАЖИ у здравственим установама.

Услуге зубара ће постати доступне за дјецу са сметњама у развоју и дјецу из социјално- угрожених породица, јер то до сада није било тако.

- ✓ **Сазнај:** Колико је дјеце из ових категорија било код зубара?

ОДГОВОРЕ МОЖЕ ДОБИТИ ОД: здравствених установа, центра за социјални рад и удружења грађана.

ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ ДЈЕЦЕ

ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

Стратешки циљ 5.1: Повећати број дјеце у вртићима за 2% сваке године

Акциони план за дјецу предвиђа да Град и приватни вртићи постану партнери тако што ће приватни вртићи бити позвани да потпишу уговоре о партнерству, којима би Град суфинансирао вртић за сву дјецу.

✓ **Сазнај:** Колико је уговора потписано? Да ли се повећао број дјеце која иду у вртиће?

ОДГОВОР ТИ МОГУ ДАТИ:

одговорна одјељења у Градској управи, вртићи

У школама које имају смањен број ученика потребно је отворити предшколска одјељења, након што се провјери у којим школама је то могуће, какви су интереси и потребе родитеља.

✓ **Сазнај:** У колико школа су отворена предшколска одјељења?

ОДГОВОР ТИ МОГУ ДАТИ:

Одговорна одјељења у Градској управи и Министарство просвјете и културе РС

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Стратешки циљ 5.2: Сва дјеца иду у основну школу

Изградња нових школа у насељима Ада и Пријечани је веома битна за дјецу у овим насељима, али и за читав град. О овоме треба разговарати са Министарством просвјете и културе РС и писати пројекте којима ће се добити новац за њихову изградњу.

✓ **Сазнај:** Да ли су изграђене ове школе? Какав је резултат разговора са министарствима и писаних пројеката?

ЗА ОДГОВОРЕ ПОКУЦАЈ НА ВРАТА: Одговорних одјељења у градској управи

Све школе морају имати питку воду и потребне хигијенске услове! Неопходно је провјерити стање у свим школама и тамо гдје је то потребно, обезбиједити питку воду и тоалете прилагођене свим ученицима.

✓ **Сазнај:** Да ли је у твојој школи питка вода? Да ли су хигијенски услови добри и једнаки за све у твојој школи? Какво је стање у другим школама?

ЗА ОДГОВОРЕ МОЖЕШ СЕ ОБРАТИТИ одговорним одјељењима у Градској управи, школама.

Планом је предвиђено и отварање услуге продуженог боравака у свим школама гдје то потребно, па је потребно омогућити да школе које имају услове, и Министарство просвјете и културе РС, отворе продужене бораваке.

✓ **Сазнај:** Колико школа постоји продужени боравак? Да ли се број повећао или смањео у односу на 2016. годину?

ОДГОВОР НА ОВО ПИТАЊЕ ТИ МОЖЕ ДАТИ: одговорна одјељења у Градској управи, школе и родитељи.

Планом је предвиђено и залагање Града код Министарства просвјете и културе РС, да се некадашње сеоске школе претворе у **школе у природи**.

✓ **Сазнај:** Колико има школа у природи у нашем граду и околини?

ОДГОВОР МОЖЕШ САЗНАТИ ОД одговорних одјељења у Градској управи, Министарства просвјете и културе РС, школе и НВО

У школама ће се организовати сервиси за прикупљање кориштених уџбеника **како би уџбеници били бесплатни за све**.

✓ **Сазнај:** Распитај се у колико је школа прорадио овај сервис.

ОДГОВОР ЋЕШ НАЋИ АКО ПИТАШ: школе и удружења грађана.

Град се Акционим планом обавезао да ће створити **боље услове за школовање дјеце са сметњама у развоју**. Ово ће се постићи заговарањем за услуге и сервисе за дјецу са сметњама у развоју. Прије свега треба провјерити да ли дјеца са сметњама у развоју могу ући и кретати се у свим школама, а затим осигурати тај приступ у свим основним школама за дјецу са инвалидитетом.

✓ **Сазнај:** Колико сервиса и услуга за дјецу са сметњама у развоју је успостављено? Да ли је направљена провјера у свим школама? Колико је школа без баријера? Какво је стање у твојој школи?

НА ОВА ПИТАЊА ОДГОВОРЕ ТИ МОГУ ДАТИ одјељења Градске управе, одговорна министарства, школе, удружења грађана.

Часови физичког васпитања се морају одржавати у свим школама, зато ће се провјерити да ли у свим школама постоје услови за часове физичког, а нарочито у сеоским и приградским школама. Ако се утврди да у неким школама нема сале, изградиће се сале за физичко.

✓ **Сазнај:** Имају ли све школе услове за физичко васпитање и образовање ученика?

СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ

Стратешки циљ 5.3.: Боља опремљеност средњих школа

У средњим школама, у периоду за који важи Акциони план за дјецу, треба провјерити шта имају и шта им је потребно, а затим **опремити кабинете средњих школа**.

✓ **Сазнај:** У колико средњих школа су опремљени кабинети од 2016. године? Који је број опремљених кабинета?

АКО НЕ ЗНАШ ОДГОВОРЕ, МОЖЕШ ПИТАТИ: одговорна одјељења у Градској управи, Министарство просвјете и културе РС.

Уређењем школских дворишта за спортске активности **дворишне просторе ћемо ставити у функцију за спортске активности ученика**. Поред овог потребно је пронаћи начин да сви ученици са сметњама у развоју имају плаћен или обезбијеђен превоз до школе.

✓ **Сазнај:** Колико је уређених дворишта? Колико ученика са сметњама у развоју има превоз до школе?

ОДГОВОРЕ МОЖЕШ ПОТРАЖИТИ ОД одговорних одјељења Градске управе, школе

Стратешки циљ 5.4.: Укључивање или инклузија!

Дјеца са сметњама у развоју ће без проблема улазити у средње школе, након што се уради анализа о томе да ли дјеца са сметњама у развоју могу ући и кретати се у свим средњим школама. Након тога ће се уклонити све баријере.

✓ **Сазнај:** У колико школа нема баријера за учеснике који имају потешкоће у кретању?

Стратешки циљ 5.5.: Помоћи дјецу из социјално-угрожених породица

Овај циљ у Акционом плану за дјецу се односи на обезбјеђивање беспалтних уџбеника за дјецу из социјално-угрожених породица, кроз набавку или организацију сервиса за прикупљање уџбеника.

✓ **Сазнај:** Колико средњих школа има ове сервисе?

ОДГОВОР МОЖЕШ ПОТРАЖИТИ у одговорним Градским одјељењима и школама.

Стратешки циљ 5.6.: Стипендирање ученика

Циљ је да се повећају износи стипендија за ученике из социјално-угрожених породица, ученике који постижу одличне резултате и ученике који се школују за дефицитарна занимања.

✓ **Сазнај:** Да ли се промијенио износ стипендија? Колико је стипендија додјелено на годишњем нивоу?

ОДГОВОРЕ МОЖЕШ ПОТРАЖИТИ у одговорним одјељењима у Градској управи и школама.

ДРУШТВЕНА БРИГА ЗА ДЈЕЦУ

Стратешки циљ 6.1.: Смањење сиромаштва у којем одрастају дјеца

Овај стратешки циљ ће се остварити кроз **новчану подршку сиромашним породицама** односно обезбјеђивање проширене услуге социјалне помоћи за социјално најугроженије породице са дјецом, обезбјеђивање бесплатног превоза до школе, мјесечне карте за дјецу, потенцијалне кориснике Дневног центра, а за оне који су из социјално угрожених породица, такође и одлазак на екскурзију, бесплатну опрему за физичко васпитање, бесплатне уџбенике те услугу бесплатног вртића за дјецу из социјално-угрожених породица.

✓ **Сазнај:** Да ли се ова подршка обезбјеђује? Колико дјеце остварује право на ове погодности?

ОДГОВОРЕ ИМАЈУ: Одговорна одјелења у Градској управи, Центар за социјални рад и школе.

Посебан циљ у Акционом плану је и **подржати услуге и сервисе за дјецу са сметњама у развоју**. Активности којима ћемо то остварити су подршка постојећим центрима и отварање нових центара према потребама, подршка раду удружења која раде са дјецом са сметњама у развоју и уклањање архитектонских баријера на свим културним и спортским установама.

✓ **Сазнај:** Колико центара за дјецу са сметњама у развоју има у нашем граду? Колико удружења ради са дјецом у сметњама у развоју? Каква подршка им је потребна? Могу ли дјеца са потешкоћама лако ући и користити спортске и културне установе?

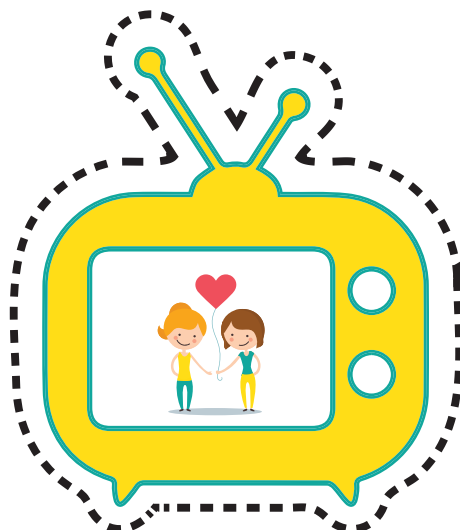
ОДГОВОРЕ МОЖЕШ ПОТРАЖИТИ КОД одговорних одјелења у Градској управи, Центра за социјални рад, удружења грађана.

Стратешки циљ 6.3.: Превенција малољетничког претупништва

Циљ је Пронаћи начине за смањење малољетничког преступништва кроз остваривање активности предвиђених Акционим планом превенције малољетничког преступништва и примјена алтернативних мјера у Граду Бањалуци 2015-2017 и израду Акционог плана превенције малољетничког преступништва 2018 - 2022.

✓ **Сазнај:** Какво је стање са реализацијом ових активности?

ОДГОВОРЕ МОЖЕШ ДОБИТИ ОД одговорних одјелења у Градској управи, Центра за социјални рад, удружења грађана.

КУЛТУРА, СПОРТ И СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ ДЈЕЦЕ

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Стратешки циљ 7.1.: Спорт и рекреација за све!

Овим циљем је предвиђена **изградња игралишта и различитих садржаја за спорт и рекреацију**. Прије изградње треба утврдити правила за уређење, опремање, одржавање и надзор над дјечијим игралиштима. Сва дјечија игралишта и игралишта за спортске активности требају бити прописно обезбијеђена (заштитна ограда, материјали који су безбједни за дјецу).

Треба поставити вањске столове за тенис у приградским и сеоским срединама и изградити теретане на отвореном у приградским и сеоским срединама
Уређење зелених површина за игру је предуслов за спорт и рекреацију, као и уређење постојећих игралишта за дјецу те обезбиједити да просторе за игру могу користити и дјеца са сметњама у развоју.

✓ **Сазнај:** Да ли су утврђена правила за уређење, опремање, одржавање и надзор над дјечијим игралиштима? Да ли су по твом мишљењу игралишта безбједна? Да ли се број уређених игралишта промијенио у односу на 2016.?

ОДГОВОРЕ МОЖЕШ ПОТРАЖИТИ у Одјељењу за комуналне и стамбене послове и послове саобраћаја, као и код јавних и приватних предузећа.

Циљ који се односи на **издвајање новца за спорт и рекреацију** ће се остварити кроз активности подршке у финансирању малих спортских клубова, прије свега оних који раде у сеоским и приградским срединама и суфинансирање мање заступљених спортова.
Дјеци из сеоских средина, сиромашној дјечи и дјечи са сметњама у развоју потребно је омогућити да присуствују спортским догађајима које се организују у Граду. Дјеца из сеоских средина, сиромашна дјеца и дјеца са сметњама у развоју добиће сезонске улазнице за Аква парк.
Предвиђено је и да се дјеци из социјално угрожених породица омогући учешће без накнаде у спортским и рекреативним активностима.
Новчано ће се подржати учешће дјеце на спортским такмичењима.

✓ **Сазнај:** Колико клубова добија подршку града? Јесу ли то и мањи клубови? Колико дјеце има приступ спортским догађајима као и Аква парку? Колико дјеце је учествовало на спортским такмичењима а да су били подржани од старне Града?

ОДГОВОРЕ МОЖЕШ ДОБИТИ ОД одговорних одјељења Градске управе, спортских удружења и клубова и удружења грађана.

КУЛТУРА

Стратешки циљ 7.2: Културни садржаји за сву дјецу

Циљ Акционог плана је да **омогући приступ културним садржајима дјечи са села и из маргинализованих група** кроз обезбјеђивање бесплатног учешћа у креативним активносима (музичке радионице, радионице сликања и цртања, стрипа, плеса итд), за што већи број дјеце, поготово дјецу из приградских и сеоских подручја.

Дјеци из сеоских средина, сиромашној дјечи и дјечи са сметњама у развоју омогућиће се да присуствују културним догађајима који се организују у Граду. Финансијски ће се подржати рад Удружења која се баве културом за дјецу, и подржати организацију културних дешавања у сеоским срединама.

✓ **Сазнај:** Колико је дјеце учествоало у културним садржајима? Колико је садржаја обезбијеђено за дјецу и да ли су бесплатни?

КО ИМА ОДГОВОРЕ:

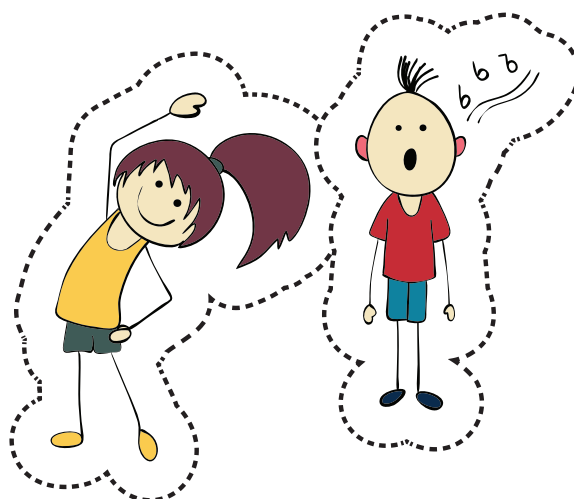
Одговорна одјељења у градској управи, удружења грађана, институције културе.

Промоција културних активности ће се радити тако што ће се вртићи, основне и средње школе упознати са културним установама те ће се промовисати рад удружења грађана која организују културне активности за дјецу.

✓ **Сазнај:** Колико је промотивних акција урађено? Колико је промотивних материјала и посјета урађено?

ОДГОВОРЕ ТИ МОГУ ДАТИ:

Одговорна одјељења у Градској управи, удружења грађана, институције културе.

ПОДРШКА И ПОМОЋ РОДИТЕЉИМА У БРИЗИ И ОДГОЈУ ДЈЕЦЕ

Стратешки циљ 8.1.4: Подршка родитељима у васпитању дјецe

Овај циљ Акционог плана за дјецу односи се на оснивање **услуга и служби за помоћ родитељима**. Активности да би се ово остварило су: Анализа стања и потреба и најбољег начина пружања услуга: предбрачног савјетовања; савјетовања (школа) за труднице; савјетовања (школа) за родитеље; развојног савјетовалиште; савјетовања дјецe и омладине. Сљедећи корак је отварање ових сервиса.

✓ **Сазнај:** Да ли је урађена ова анализа? Која савјетовалишта су отворена и раде са дјецом и родитељима?

КО ТИ МОЖЕ ПОМОЋИ ОКО ОДГОВОРА:

Центар за социјални рад и Дом здравља, удружења грађана.

Стратешки циљ 8.2.: Подршка дјеци без родитељског старања.

Остварењем овог циља шира заједница ће се упознати са **позитивним странама хранитељства**, као облика збрињавања дјецe без родитељског старања и унапређење овог облика бриге о дјеци.

Стратешки циљ 8.3.: Заштита права и интереса малољетне дјецe разведених родитеља

Остварењем овог циља, **малољетна дјецa разведених родитеља ће имати редован и подржан контакт са оба родитеља**. Активности које су планиране су казне за родитеље који немају контакт са дјецом и иницијатива за промјену закона који регулише личне контакте родитеља и дјецe. Активност је и тражење да се закону промијени начин кажњавања родитеља који не подржавају дјецу финансијски или који не дозвољавају да дијете има контакт са другим родитељем.

✓ **Сазнај:** Да ли се већи број дјецe без родитељског старања смјешта у хранитељске породице? Знаш ли колико је казни изречено за неиздржавање дјецe или неодржавање контакта? Да ли је дошло до измјена у закону или подношења иницијативе?

ОДГОВОРЕ ТИ МОГУ ДАТИ:

Центар за социјални рад, одговорна одјељења у Градској управи

ЗАБАВОМ ДО ЗНАЊА

Узми оловку и попуни крижаљку. Она ће те научити новим појмовима, а њено рјешење ће ти открити оно што је сваком дјетету загарантовано, без обзира на спол, боју коже, религију, језик.

- ▶ 1. спријечити да се нешто деси – нпр. да се дијете разболи;
- ▶ 2. представља кључни сегмент развоја појединца И друштва, а може бити формално И неформално;
- ▶ 3. скуп мјера које се подузимају како би се очувало нешто, као нпр. здравље;
- ▶ 4. кључни сегмент друштва; сва дјеца треба да имају право на овај вид заштите;
- ▶ 5. постављање некога на “руб” друштва као да је мање битан што му онемогућава једнак приступ услугама И друштву;
- ▶ 6. установа у којој почиње рани одгој И образовање дјете;
- ▶ 7. укључивање свих особа у друштво, без обзира на њихове разлике;
- ▶ 8. окупљање људи који имају заједнички интерес/значајан међународни уговор;
- ▶ 9. списак новчаних средстава са којима се располаже И планира трошити/може бити државни, градски, породични;
- ▶ 10. једно од основних принципа Конвенције о правима дјетета/односи се на право изражавања мишљења И става када је у питању тематика везана за дијете;
- ▶ 11. поступак прикупљања података о некој теми – користи се када желимо да сазнамо више о некој теми, појави, феномену;
- ▶ 12. третирање особа на другачији начин због одређених карактеристика – доводи до онемогућавања остваривања основних права;

РЈЕШЕЊЕ КРИЖАЉКЕ: 1. превенција; 2. образовање; 3. заштита; 4. здравство; 5. маргинализирано; 6. обдариште; 7. инклузија; 8. конвенција; 9. буџет; 10. учешће; 11. истраживање; 12. дискриминација.

